

Niels Grønkjærs prædiken juleaften

Taler

Niels Grønkjær
Religionsfilosof, fhv.
valgmenighedspræst og
universitetslektor

Dato

24. december 2018

Sted

Immanuelskirken og Vartov Kirke

Omstændigheder**Prædikentekst**

Lukasevangeliet kapitel 2, vers 1-14

Salmer

Det kimer nu til julefest
Et barn er født i Betlehem
Julen har bragt velsignet bud
Dejlig er den himmel blå

Musik under gudstjenesten

Præludium: Johann Sebastian Bach: 1. sats af Sonate for violin og orgel i G-dur

Bachs solosonate for violin i C-dur, 3. sats "Largo"

Postludium: Orgelfantasi over "Af højheden oprunden er" af Dietrich Buxtehude

- 1 Efter hyrderne kommer de vise mænd for at tilbede barnet Jesus. På et
vinterbillede af den flamske maler Pieter Breugel tumler folk rundt i den
snedækte landsby. Ingen af dem har blik for andet end deres egne gøremål. De
ænsrer ikke de vise mænds tilbedelse – som Breugel har malet helt ude i billedets
5 rand.

- Det er som om han vil vise at vi har mistet blik for det væsentlige. Det er ikke
længere som langt op i renæssancen hvor de vise mænds, de hellige tre kongers
tilbedelse fyldte *hele* billedet. Det hele var så ophøjet at det almindelige liv
10 fortønedes. Men hos Breugel er der næsten ikke andet end dagen og vejen og
hvad mennesker sådan går og tumler med. Vi ser ikke op mod himlen, som
hyrderne. Vi knæler ikke i tilbedelse, som de vise mænd. Det dybe og det høje
forsvinder. Det væsentlige er forskudt til randen af vores tilværelse.

- 15 Eller er det helt fraværende? Den tanke kan godt strejfe én. Navnlig når man
betragter de andres måde at leve på: Som om de kun er nedsænket i deres eget.
Der skal mere til før man kommer på den tanke at det måske også gælder én selv.
Man må forsøge at se sig selv med en andens blik, Breugels for eksempel.

Guds fødsel som et menneske er den væsentligste begivenhed i verdenshistorien. Den er en hidtil uhørt sanktionering af menneskelivet. Gud giver sit samtykke til vores liv i verden – ved selv at leve det; ved selv at komme til den verden der er blevet vores.

Hvis det er så væsentligt, hvorfor ænser vi det ikke?

Efter Sovjetunionens sammenbrud bemærker en partisekretær at mennesker træder tilbage fra historiens arena. Hun konstaterer: 'mennesket ... et almindeligt menneske lever ikke historisk, men meget mere simpelt: forelskelse, ægteskab, børn. Eget hjem.' Vi lever, dør og tager syrener ind om foråret (Aleksijevitj, *Secondhand-tid*, side 59 og 542).

Der kan være noget om det. Dybest set vil vi måske bare gerne være i fred for den store verdens historie. I ly for de konflikter, krige og omvæltninger som er historiens drivkræfter – i vores tid rører de voldsomt på sig. Man kan ønske at skærme sig mod alt og hellige sig det daglige liv hvor vi har lov at passe vores ting i fred og ro.

Nu er juleevangeliet ikke et budskab om fred-og-ro, men om fred:

Ære være Gud i det højeste!

Og fred på jorden

til mennesker der har hans velbehag!

Fred på jorden. Men ikke til hvem som helst: fred 'til mennesker der har hans velbehag'. Det er et budskab til dem der tror på Gud. Det lyder ikke behageligt med denne begrænsning. Men det er ikke fred til dem der *i forvejen* tror på ham. Det er fred til dem der tror på ham ved at tage budskabet til sig. Man kan kun tro det ved at leve det.

Det er det budskab menneskene på Breugels vinterbillede går udenom. De har

nok i deres eget. Ikke så meget for at få fred-og-ro for en presserende verden – Jesu fødsel i stalden og kongernes tilbedelse er ikke en voldsom begivenhed man kryber i ly for. Nej, de vil være i fred for freden. De ænser ikke budskabet om fred fordi de har for travlt med deres eget til at lade freden forstyrre sig.

65

Dem ligner vi. Indfoldet i vores eget. Beskæftiget med os selv. Om vi nu gør os. Plaget af den aldrig hvilende tvivl på om jeg nu også er som jeg skal være – eller rettere: om det nu også lykkes mig at være som jeg gerne selv vil være.

70

Bevidstheden om at det er min egen skyld hvis jeg fejler. Denne endeløse selvoptagethed som tvinger os til at gå rundt og reklamere for os selv. Som om det var væsentligt hvordan vi definerer os selv.

75

Som om det er væsentligt om vi er kvinder eller mænd eller nogen af de efterhånden mange andre muligheder der byder sig til. Som om vores hudfarve betyder noget. Som om vores socialstatus er væsentlig, som om vores etnicitet er, vores nationalitet, vores religion. Alt det vil vi have for os selv, i fred og ro – og som *derfor* afstedkommer så mange konflikter.

80

Men Gud interesserer sig ikke for hvordan vi definerer os selv. Det er i dybeste forstand uvæsentligt, og for ham gør det ingen forskel. Gud er ligeglad med identitetspolitikken. Gud henvender sig til *mennesket*. Ved selv at blive menneske. Med sin glæde som skal være 'for hele folket'.

85

Den fred vil vi helst være i fred for. For den forlanger noget af os: at vi opgiver at være *indfoldet* i identitetens selvoptagethed og i stedet fyldes af glæden som *udfolder* sig, udfolder sig mellem mennesker. Julen bringer kun fred til dem der tager dette budskab til sig og lever det.

90

Der findes fred-og-ro som undviger konflikt. Men der findes ikke fred uden at der har været konflikt. Den sande fred er overvindelse af konflikt.

95

Man har sagt at en stat som er i besiddelse af en stærk selvforståelse, er mere tilbøjelig til at lade sig pirre (Hegel, Retsfilosofien § 334). Det kan føre til krig. Det samme gælder personer. De der er i besiddelse af en stærk forståelse af hvem de selv er, er mere tilbøjelige til at lade sig krænke – og reagere voldsomt på det.

Men i virkeligheden er det svaghed, denne stærke selvfølelse. Der skal ikke så meget til før den krakelerer og farer i flint og farer løs på omgivelserne. Det kan

100 være frygtindgydende når den indfoldede, opdæmmede kraft bryder løs.
Forkrøblende for andre der frygtsomt må passe på ikke at pirre den.

Men den slags er Gud som sagt ligeglad med. For han ønsker ikke bare fred-og-ro. Han vil have fred. Det koster noget. Han forlanger af os at vi skal opgive
105 vores stærke selvfølelse.

Det har Gud selv gjort. Han ønsker ikke at være en utilnærmelig, kränkelsesberedt gud. Han er blevet et menneske. Måske er Gud den eneste der kan finde ud af at være dét: menneske. Men vi kan jo forsøge om vi kan blive
110 det: mennesker. Så kan det ske at vi igen kommer til at ligne Gud. Ikke ved at blive guder. Men ved at blive ligesom ham når han bliver menneske.

Det er ikke den dovne fred-og-ro som kravler i læ for den store verdens historie. Det er den sande fred som udspringer af dén verdenshistoriske begivenhed:
115 budskabet om at Gud selv lever et menneskes liv.

Han giver hele vores liv sit samtykke. Engagementet i det fælles: hinanden, vores land, vores kontinent, vores klode. Vores sorger, glæderne. Døden, livet. Syrenerne om foråret.
120

Når vi har taget hans samtykke til os, når vi tror på ham, når vi har hans velbehag – så forlanger Gud kun én ting mere: at vi tager imod hans glæde. Nej, han forlanger det ikke, for det kommer af sig selv.

125 Det menneskelige rykker ind i livets midte. Vi kan falde ned i tilbedelse, som kongerne. Vi kan løfte blikket, som hyrderne.

Glædelig jul!

130 'Ære være Faderen og Sønnen og Helligånden, som det var i begyndelsen, således også nu og altid og i al evighed. Amen.'

Kilde

Manuskript tilsendt af taler

135

Kildetype

Digitalt manuskript

Tags

Første tekstrække, Juleaften, Prædiken, Prædikener fra 2000-tallet

140

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/niels-gronkjaers-praediken-juleaften-2018>

145

150

155

160

165

170

175